

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Говірки Івано-Франківщини: етнолінгвістичний аспект

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Освітня програма: Українська мова і література.

Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література.

Спеціальність: 035. Філологія.

Галузь знань: 03. Гуманітарні науки.

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 28 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Говірки Івано-Франківщини: етнолінгвістичний аспект
Викладач	Бігусяк Михайло Васильович
Контактний телефон викладача	0506112037
E-mail викладача	mykhailo.bihusiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.ua/
Консультації	Консультації проводяться упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Спеціальний курс “Говірки Івано-Франківщини: етнолінгвістичний аспект” спрямований на одержання студентами теоретичної і практичної підготовки з регіональної діалектології та лексикології, етнолінгвістики. Під час вивчення його буде звернена увага на те, що в мові сфокусовані соціальний досвід народного буття, пам’ять народу, його духовна самобутність. Цей курс слугуватиме добрим підґрунтям до лінгвістичних курсів “Сучасна українська літературна мова”, “Стилістика сучасної української мови”, “Лінгвістичний аналіз тексту”</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета вивчення дисципліни зумовлена її важливим теоретичним і практичним значенням, оскільки говірки Івано-Франківщини відбивають мовні скарби принаймні п’яти етнічних груп українського народу і відповідно п’яти народних говорів: гуцульського, бойківського, покутського, наддністрянського та лемківського. Увагу студентів акцентовано на специфіці діалектної етнолінгвістики, на ареальних особливостях вивчення мови і культури.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – засвоєння ряду теоретичних понять та категорій регіональної діалектології; – ознайомлення з територіальним членуванням говірок Івано-Франківщини; – вдосконалення методів опрацювання діалектного матеріалу; – набуття знань та вмінь щодо характеристики мовлення галичан на всіх структурних рівнях; – набуття навичок щодо укладання словників мови свого населеного пункту. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання.	
<p>Інтегральна компетентність (ІК) Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі українського мовознавства та філологічної науки. Загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів лінгвістичних наук під час проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов та вимог.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку на ведення здорового способу життя.</p>	

- 3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.
- 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

- 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови та діалектології.
- 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів.
- 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів.

Програмні результати навчання:

- 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів та жанрів.
- 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки
навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
перший	035 Філологія	перший	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам.робота
Тема 1. Регіональна діалектологія як спеціальна галузь мовознавства	2	2	10
Тема 2. Діалектне членування говорів Прикарпатського ареалу у лінгвістичних студіях.	2	2	10
Тема 3. Взаємодія діалектно-територіального та літературного мовлення	2	2	10
Тема 4. Слово в лексичній системі діалектів: етнолінгвістичний аспект	2	4	10
Тема 5. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження явищ матеріальної культури говірок Івано-Франківщини.	2	4	10
Тема 6. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження явищ духовної культури говірок Івано-Франківщини	2	4	10
Загальна кількість годин	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання дисципліни узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів: за вивчення дисципліни на практичних заняттях отримують - 40 балів, за виконання контрольної роботи – 10 балів, за написання реферату – 15 балів, за виконання індивідуального науково-дослідного завдання – ІНДЗ (відповідно обраної із переліку теми) – 35 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з 10-ти тестових завдань; структура завдання 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в один бал.
Практичні заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань зі всіх розділів курсу. Вироблення навичок збирання, систематизації та наукової інтерпретації етнолінгвістичного матеріалу.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до підсумкового контролю є отримання позитивної оцінки зі всіх видів робіт (максимально 50 балів, мінімально 25 балів).
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік; форма складання: захист індивідуального науково-дослідного завдання (35 балів).

7. Політика навчальної дисципліни.

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”, та індивідуальним графіком, відповідно до “Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У “Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій навчальній і викладацькій діяльності зобов’язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає “Комісія з питань етики та академічної доброчесності” при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>.

Відвідування занять. Урегульовано “Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні_документи/polozhenja/.

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного поточного підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує “Положення про визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”. https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні_документи/polozhenja/

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін..

8. Рекомендована література

1. Атлас української мови. К., 1984. Т. 1; 1988. Т. 2; 2001. Т. 3.
2. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. К., 1991. 231с.
3. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. К., 1980. 246 с.
4. Бігусяк М.В. Діалектне членування говорів Прикарпатського ареалу в лінгвістичних студіях першої третини ХХ століття. *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ, 2018, 2019. С. 59-69.
5. Бігусяк М.В. Діалектне членування говорів Прикарпаття у лінгвістичних студіях ХІХ століття. *Славістичні студії. Етнолінгвістика і міжкультурна комунікація* 5. Люблін: Вид-во Люблінського Університету Іоана Павла ІІ, 2018. С. 35-41.
6. Бігусяк М.В. Діалектні ад’єктиви та народні порівняння в номінації зовнішніх та внутрішніх рис людини в говірці села Тюдів Косівського району Івано-Франківської області. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Філологія*. Ужгород: ПП Данило С. 2023. Вип.2(50). С.28-33.
7. Бігусяк М.В. Лінгвогеографічне дослідження говорів Івано-Франківщини. *Вісник Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника. Сер. Філологія*. Івано-Франківськ, 2012. Вип. XXXII – XXXIII. С. 13-18.
8. Бігусяк М.В. Тексти як джерело дослідження говірок Івано-Франківщини: історіографія та перспективи розвитку. *Діалектні тексти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій*. К.: КММ, 2015. 504 с.
9. Бідношя Ю. Діалектні тексти із села Криворівня Верховинського району Івано-Франківської області. *Діалектологічні студії 5: Фонетика, морфологія, словотвір*. Львів, 2005. С. 327-331.
10. Булаховський К. Мова, що стала світовим трендом. Факти про українську мову, яких ви не знали. Львів: Априорі, 2025. 2-е вид. 120 с.

11. Голянич М. Особливості реалізації прагматичних компонентів значення в діалектному дискурсі. *Прикарпатський Вісник Наукового Товариства ім. Шевченка. Слово*. Івано-Франківськ, 2023. № 18(69). С. 34-44.
12. Грещук В.В. Діалектна диференціація: регіональний аспект. *Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект: монографія*. К.-Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С. 55-78.
13. Грещук В.В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис. Івано-Франківськ: ПНУ, 2010. 303 с.
14. Гриценко П.Ю. Діалектологія. *Українська мова: енциклопедія*. К., 2004. С. 149-152; К., 2007. С. 154-156.
15. Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. К.: Наукова думка, 1991. 308 с.
16. Кононенко В.І. Побутово-розмовне мовлення галичан. *Етнос.Соціум. Культура: регіональний аспект: монографія*. К.-Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С.97-114.
17. Лесюк М.П. Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району). Івано-Франківськ, 2008.
18. Матвіяс І.Г. Діалектна основа української літературної мови в першій половині ХІХ ст. *Українська мова*. 2003. № 2(7). С. 35.
19. Матвіяс І.Г. Діалектна основа української літературної мови. *Мовознавство*. 2007. № 6. С. 26-36.
20. Матвіяс І.Г. Засади української діалектології. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 3-9.
21. Матвіяс І.Г. Проблема визначення українських наріч. *Мовознавство*. 2001. № 2. С. 13-17.
22. Матвіяс І.Г. Українська мова і її говори. К., 1980. 164 с.
23. Регіональна лексикологія та діалектна лексикографія: навчально-методичний посібник / уклд. М.В.Бігусяк. Івано-Франківськ: ПНУ, 2010. 52 с.
24. Скарби українських говорів: тексти про борщ. Львів, 2019. 320 с.
25. Студії з діалектології: матеріали і дослідження. К., 2017. Вип. 1. 264 с.
26. Суховій О.О. Українська діалектологія: навч.посібник для практичних занять. К.: Фенікс, 2014. 216 с.
27. Українські говірки південно-західного наріччя. Тексти. Львів: ЛНУ, 2005. 238 с.
28. Франко І. Літературна мова і діалекти. *Франко І. Твори: у 50-ти т.* т.37. С. 205-210.

Бігусяк Михайло Васильович

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови